

Török Ákos¹

MIT ÉR AZ ÁLLAMPOLGÁR, HA MAGYAR? SZLOVÁKIA BELÜGYMINISZTERIUMÁNAK 1/2015-ÖS RENDELETE ÉS A KETTŐS ÁLLAMPOLGÁRSÁG KÉRDÉSE

Bevezetés

2010. május 26-án az Országgyűlés elfogadta a Magyarország állampolgárságáról szóló 1993. évi LV. számú törvény (továbbiakban: magyar állampolgársági törvény) módosítását. Ennek értelmében: *„kedvezményesen honosítható az a nem magyar állampolgár, akinek felmenője magyar állampolgár volt vagy valószínűsíti magyarországi származását, és magyar nyelvtudását igazolja.”*² Ezen megengedő, a belöldi lakóhely követelményétől eltekintő szabályozás révén pedig Magyarország állampolgársága immáron a határon túli magyarok körében is széleskörűen elérhetővé vált. A magyarországi eseményekre válaszul azonban a szlovák jogalkotó is módosította Szlovákia állampolgárságról szóló 40/1993. számú törvényét (továbbiakban: szlovák állampolgársági törvény).³ Ennek eredményeképp az, aki egy másik állampolgárságot kifejezett akaratnyilvánítása útján szerez meg, immáron elveszíti Szlovákia állampolgárságát.⁴ A törvénymódosítás következtében a tanulmány írásáig már ezek veszítették el szlovákiai állampolgárságukat, méghozzá korántsem csak a szlovákiai magyar kisebbség tagjai közül. Egy külföldi állampolgárság felvételének szankcionálása értelemszerűen az egész szlovákiai társadalmat érzékenyen érintette. Ennek következtében

¹ Az ELTE ÁJK mesterszakos jogász hallgatója.

² 1993. évi LV. törvény a magyar állampolgárságról 4.§ (3) bekezdés.

³ 2010. évi 250. törvény a Szlovák Köztársaság állampolgárságról szóló 1993. évi 40. törvény módosításáról 1.§ (1) bekezdés.

⁴ 1993. évi 40. törvény a Szlovák Köztársaság állampolgárságáról 9.§ (1) bekezdés b) pont.

pedig egy szélesebb társadalmi igény alakult ki a többes állampolgárságot korlátozó törvényi rendelkezés módosítására. Ilyen körülmények között alkotta meg Szlovákia belügyminisztériuma a Szlovák Köztársaság állampolgárságának különleges okokból történő megadásáról szóló 1/2015. számú rendeletet (továbbiakban: belügyminisztériumi rendelet), amely alapvető célja tulajdonképpen az, hogy a kedvezményes honosítás egy lehetőségévének biztosításával ha nem is megkerülhetővé, de könnyen orvosolhatóvá váljon Szlovákia állampolgárságának egy másik állampolgárság felvétele miatt történő elvesztése. Mindezt a belügyminisztériumi rendelet azonban – tekintettel a szlovákiai magyarok helyzetére – egy egészen kifogásolható módon éri el.

Dolgozatom középpontjában az említett belügyminisztériumi rendelet áll, amit elsősorban a Szlovákia által is megerősített Állampolgárságról szóló Európai Egyezmény (továbbiakban: Európai Állampolgársági Egyezmény) diszkriminációt tilalmazó rendelkezése tükrében elemzek. Először ismertetem a belügyminisztériumi rendelet releváns rendelkezéseit, majd ezek ellentmondásos és kifogásolható mivoltát törekszem bemutatni mind a nemzetközi jog, mind a belső szlovák szabályozás tükrében. Ezt követően egy rövid, a vizsgálódásunk szempontjából legrelevánsabb országok szabályozására kitérő összehasonlítás révén arra igyekszek rámutatni, hogy a belügyminisztériumi rendelet ezen ellentmondásos rendelkezései voltaképpen kimondatlanul is a szlovákiai magyar kisebbség sajátos helyzetére szabott korlátozásokat testesítenek meg. Mindennek tükrében a magyar kisebbséggel szembeni hátrányos megkülönböztetés fennállta mellett érvelek. Végül bemutatom, hogy a belügyminisztériumi rendeletbe foglaltak a többes állampolgárság szlovákiai érvényesülését is nagy mértékben meghatározzák, méghozzá az előbb említett okokból kifolyólag, a magyar kisebbségre nézve egészen kedvezőtlen módon.

Az állampolgárság szabályozásáról röviden

A modern állam fogalmának három pillére (meghatározott terület, állandó lakosság, valamint az ezek felett gyakorolt főhatalom) közül az állandó lakosság meglehetősen szoros kapcsolatban áll az állampolgárság fogalmával. Egy állam állandó lakossága jellemzően annak állampolgáraiból áll, ők alkotják az állam személyi dimenzióját.⁵ Ennek megfelelően az államok maguk határozzák meg állampolgárságuk keletkezésének és megszűnésének feltételeit. Az állampolgárság szabályozása alapvetően egy belső alkotmányjogi hatáskört képez, amely hatáskör azonban mégsem tekinthető kizárólagosnak. Az állam szuverenitásából fakadó szabadsága ugyanis annyiban korlátozódik, amennyiben azt az állam, valamilyen nemzetközi jogi kötelezettség vállalásával csorbítja.⁶ Tekintettel arra, hogy a nemzetközi jog – annak XX. századi fejlődése nyomán – egyre nagyobb érdeklődéssel fordult az állampolgárság területe felé, mára aligha tekinthetjük a nemzeti jogalkotó mozgásterét korlátlannak. Míg az állampolgárság tárgyában hozott első multilaterális nemzetközi egyezmény, az 1930-as hágai konvenció elsősorban a többes állampolgárság fennállásából adódó bonyodalmakra kívánt egységes választ nyújtani, az 1948-ban elfogadott Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata az állampolgárság ügyét már egy emberi jogi kontextusban tárgyalja.⁷ A XX. század második felében további az állampolgárság kérdéseit érintő nemzetközi jogi dokumentumok is napvilágot láttak. Ilyen például a már említett Európai Állampolgársági Egyezmény, ami – tekintettel a diszkriminációt tilalmazó rendelkezésére –⁸ jelen tanulmány célkitűzését tekintvesszámunkra talán a legjelentősebb.

⁵Kende, T., Nagy, B., Sonnevend, P. és Valki, L. (szerk.): *Nemzetközi Jog*. Budapest: Wolters Kluwer Hungary Kft. 2018. 537.

⁶Ganczer Mónika: *Állampolgárság és államutódlás*. Budapest-Pécs: Dialóg Campus Kiadó. 2013. 52.

⁷Az ENSZ közgyűlés A/RES/217A számú határozata Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatáról 15. cikk.

⁸Az Európa Tanács keretében megalkotott 166 (1997)-es számú Állampolgárságról szóló Európai Egyezmény 5. cikk (1) bekezdés.

Általában tehát elmondható, hogy az állampolgárságra vonatkozó szabályok megalkotása elsősorban egy belső alkotmányjogi hatáskört képez. Mindazonáltal a nemzetközi jog fokozatos fejlődése révén a nemzeti jogalkotó szabadsága már az állampolgárság szabályozása területén sem korlátlan. Nemzetközi jogi kötelezettségeiket az államok ugyanis kötelesek betartani.

A belügyminisztériumi rendelet

A tanulmány tárgyát képező belügyminisztériumi rendelet a szlovák állampolgársági törvény 7. § (2) bekezdés b) pontjában szabályozott kedvezményes honosítás szabályait hivatott kiegészíteni. A szlovák állampolgársági törvény ezen rendelkezése értelmében: azon személyek, akik kérelmük benyújtásának idején Szlovákia területén engedéllyel tartózkodnak, továbbá a gazdaság, a tudomány, a technika, a kultúra, a szociális ügyek vagy a sport területén kimagasló teljesítményt értek el, vagy akiknek honosításához Szlovákiának egyéb érdeke fűződik, Szlovákia állampolgáraivá válhatnak.⁹ Amennyiben tehát Szlovákiának kifejezett érdeke fűződik a honosításhoz, az egyébként főszabály szerint megkövetelt több éves belföldi tartózkodás igazolása nélkül, mindössze a honosítás iránti kérelem benyújtásának idején fennálló szlovákiai tartózkodási hely birtokában is megszerezhető Szlovákia állampolgársága. Arra azonban, hogy pontosan mit is takar Szlovákia honosításhoz fűződő érdeke, illetve milyen esetekben beszélhetünk ezen érdek fennállásáról, a törvényből nem kapunk választ. E kérdést illetően az említett belügyminisztériumi rendelet válik segítségünkre, amely szerint Szlovákia honosításhoz fűződő érdeke többek között akkor is megállapítható, ha a honosítást kérelmező személy korábban Szlovákia állampolgára volt.¹⁰ A honosításhoz kapcsolódó ér-

⁹1993. évi 40. törvény a Szlovák Köztársaság állampolgárságáról 7.§ (2) bekezdés b) pont.

¹⁰Szlovákia Belügyminisztériumának 1/2015. számú rendelete a Szlovák Köztársaság állampolgárságának különleges okokból történő megadásáról 1. cikk (3) bekezdés.

dek ilyen tág értelmezése révén pedig lehetségessé vált, hogy azok, akik épp egy külföldi állampolgárság felvétele miatt veszítették el szlovákiai állampolgárságukat, a szlovák állampolgársági törvény fent ismertetett 7. § (2) bekezdés b) pontja alapján, az általános feltételekhez képest jóval kedvezőbb módon szerezzék azt vissza.

A belügyminisztériumi rendelet további vizsgálata után azonban kiderül, hogy a szlovák jogalkotó korántsem tartja minden volt szlovákiai állampolgár esetében egyaránt kívánatosnak az egyszerűsített honosítás biztosítását. A rendelet 4. cikkének értelmében, a honosítási kérelem elbírálásakor különösen az a körülmény veendő figyelembe, vajon a kérelmező személy külföldi állampolgársága felvételekor rendelkezett-e ezen külföldi országban engedélyezett, illetve regisztrált lakó- vagy tartózkodási hellyel.¹¹ A szabályozás értelmében tehát bár lehetőség nyílik Szlovákia állampolgárságának kedvezményes visszaszerzésére, erre azonban csak a külföldi állampolgárság megszerzésekor fennálló regisztrált külföldi tartózkodás esetén kerülhet sor.¹²

A teljesség kedvéért itt röviden megjegyzem, hogy a külföldi tartózkodásra vonatkozó feltétel révén a belügyminisztériumi rendelet a szlovák állampolgársági törvény rendelkezéseihez képest tulajdonképpen egy többletkövetelményt fogalmaz meg. Ezáltal pedig a belügyminisztériumi rendeletbe foglaltak voltaképpen ellentétben állnak a szlovák állampolgársági törvény rendelkezéseivel,¹³ ami a jogforrási hierarchia szempontjából egy egészen kifogásolható helyzetet teremt. Ezen kérdés tárgyalása azonban meghaladja a tanulmány kereteit, így a probléma tudomásulvételén túl, a továbbiakban azzal nem foglalkozom.

A kedvezményes visszahonosítás feltélei láttán adódik a kérdés: vajon milyen helyzetben is élhetnek Szlovákia korábbi állampolga-

¹¹ Uo., 4. cikk (2) bekezdés.

¹² A szlovák jogi terminológia a lakóhelyet (*trvalý pobyt*) és tartózkodási helyet (*prechodný pobyt*) bár megkülönbözteti, a vizsgált belügyminisztériumi rendelet hivatkozott rendelkezése pusztán a *pobyt* (tartózkodás) kifejezést használja. Így azonban nem egészen egyértelmű, hogy a jogalkotó melyik jogintézményre gondolt.

¹³ A *jogbiztonság elvét sérti az állampolgársági rendelet*. Letöltés helye: bgzart.hu; letöltés ideje: 2020.03.11.

rai a visszahonosítás ezen lehetőségével? A szlovák állampolgársági törvény 7. § (2) bekezdés b) pontja, amikor Szlovákia érdekén alapuló kedvezményes honosításról rendelkezik, ezen honosítás egyik feltételül a honosítási kérelem benyújtásakor fennálló szlovákiai tartózkodási hely követelményét tűzi. Ehhez képest a belügyminisztériumi rendelet – ahogy azt az imént láthattuk – a kedvezményes visszahonosítást egy további feltételhez, a külföldi állampolgárság felvételekor regisztrált külföldi lakó- vagy tartózkodási hely fennállásához köti. Ez szerint Szlovákia volt állampolgárai elsősorban akkor válhatnak kedvezményes úton ismét szlovákiai állampolgárrá, ha a külföldi állampolgárságuk megszerzésekor bár külföldön éltek, azonban később mégis visszaköltöztek Szlovákia területére. Emellett továbbá az is lehetséges, hogy azok akik külföldön szereztek külföldi állampolgárságukat, Szlovákiába történő tényleges visszaköltözés szándéka nélkül, külföldi lakóhelyük fenntartása mellett, pusztán elvesztett állampolgárságuk visszaszerzése érdekében váltsanak ki szlovákiai tartózkodási engedélyt. Az említett feltételek révén a kedvezményes visszahonosítás tehát viszonylag szűk körben alkalmazható. Kérdéses, vajon a belügyminisztériumi rendelet megalkotásakor miért tartotta szükségesnek a szlovák jogalkotó, hogy kizárólag azon személyek élhessenek a kedvezményes visszahonosítás lehetőségével, akik külföldi állampolgárságukat regisztrált külföldi tartózkodás útján szereztek. Ezáltal ugyanis Szlovákia állampolgárságának kedvezményes visszaszerzését tulajdonképpen épp a folyamatos szlovákiai jelenlét akadályozza meg. Ez pedig mind a nemzetközi jog, mind a szlovák jog szempontjából igen különös.

A belföldi tartózkodás kétarcúsága

A nemzetközi jog az állampolgárságot egy állam és annak polgára közötti jogi kötelékként írja le.¹⁴ Az állampolgári kötelék jogi jellege aligha kérdőjelezhető meg: keletkezésének és megszűnésének

¹⁴166 (1997)-es Állampolgárságról Szóló Európai Egyezmény 2. cikk a) pont.

feltételeiről alapvetően jogszabályok rendelkeznek, fennállásából továbbá sajátos jogok és kötelezettségek keletkeznek. Mindazonáltal az állampolgárság alapvetően jogi köteleke mögött egy nem jogi, hanem sokkal inkább személyes jellegű kapcsolatról is beszélhetünk állam és annak polgárait illetően.¹⁵ Az állampolgárság kötelekének ezen kettősségére mutatott rá a Nemzetközi Bíróság, amikor is a Nottebohm ügyben hozott ítéletében az állampolgárságot egy olyan jogi kötelekként határozta meg, amely alapját jogon kívüli tényezők, a „*társadalmi kötődés, az egzisztencia, az érdekek és érzések valódi köteleke*” képezi.¹⁶ Ilyen, egy állam és polgára közötti személyes kötődést megtestesítő körülmény lehet többek között a családi kötelek, nyelvtudás, állampolgárságra való érdemesség (például kulturális-, vagy sportteljesítmény révén), de természetesen az adott állam területén folytatott tartózkodás ténye is.¹⁷ A folyamatos belföldi tartózkodás így rendszerint épp egy állampolgárság fennállását alapozza meg, és nem annak megszerzését gátolja.

A nemzetközi jogon túl, az államok nemzeti joga is különös jelentőséget tulajdonít a belföldi tartózkodás tényének. Így amikor a nemzeti jogalkotó az adott állam állampolgárságának honosítás útján történő megszerzésének a feltételeiről határoz, egy meghatározott ideig belföldön folytatandó tartózkodás rendszerint a honosítás feltételeinek visszatérő eleme. Más államokkal egyetemben Szlovákia is így jár el, sőt a belföldi tartózkodás kérdésére elvileg egyre nagyobb hangsúlyt is helyez. A szlovák állmpolgársági törvény 2007. előtt főszabály szerint mindössze öt,¹⁸ mára már azonban egy nyolc éve fennálló szlovákiai lakóhely követelményét szabja Szlovákia állampolgárságának honosítás útján történő megszerzé-

¹⁵ Ganczer Mónika: *Állampolgárság és államutódlás*. Budapest-Pécs: Dialóg Campus Kiadó. 2013. 38.

¹⁶ Nottebohm Case (second phase), Judgment of April 6th, 1955: I.C. J. Reports 1955, p. 4.

¹⁷ Tóth Judit: The 'Genuine Link' Principle in Nationality Law. In: Láncoș Petra Lea; Varga Réka; Molnár Tamás; Szabó Marcel (szerk.) *Hungarian Yearbook of International Law and European Law 2014*. Utrecht: Eleven International Publishing. 2015, 45-56.

¹⁸ 2007. évi 344. törvény a Szlovák Köztársaság állampolgárságról szóló 1993. évi 40. törvény módosításáról 1.§ (3) bekezdés.

sének feltételül.¹⁹ Ezen felül a kedvezőbb elbírálást lehetővé tevő honosítási tényállásokban is igen jelentős szerep jut a belföldi tartózkodás körülményének. Néhány példát említve, az a személy, aki egy szlovákiai állampolgárral kötött házasságot, amennyiben ezen a házasság még fennáll, 5 évnyi szlovákiai tartózkodást követően igényelheti Szlovákia állampolgárságát.²⁰ Egy hontalan,²¹ vagy egy olyan személy, aki bár Szlovákia területén született, de nem vált szlovákiai állampolgárrá, 3 évnyi szlovákiai tartózkodást követően honosíthatja magát,²² ahogy felveheti Szlovákia állampolgárságát az a személy is, aki 18. életéve betöltése előtt legalább 3 évig szlovákiai lakóhellyel rendelkezett.²³

A belföldi tartózkodásnak tehát mind a nemzetközi jog, mind a szlovák nemzeti jog különös jelentőséget tulajdonít. Ennek ellenére mégis az állampolgársági köteleket más esetben épp hogy megalapozó belföldi tartózkodás az a körülmény, amely a tárgyalt belügyminisztériumi rendelet értelmében kizárhatja Szlovákia honosításához fűződő érdekét. A folyamatos szlovákiai jelenlét ilyen nehezen indokolható, hátrányos megítélése révén pedig joggal merülnek fel kétségek a jogalkotó szándékait illetően.

A szabályozás elszenvedői

Egy állampolgárság honosítás útján történő megszerzésekor tehát az adott állam területén folytatott, meghatározott ideig tartó tartózkodás rendszerint különösen nagy jelentőséggel bír. Így van ez a szlovák társadalmat leginkább érintő célországok tekintetében is. 2010. és 2018. között a legtöbben Csehország állampolgárságának felvétele mellett (993) veszítették el szlovákiai állampolgárságukat.

¹⁹ 1993. évi 40. törvény a Szlovák Köztársaság állampolgárságáról 7.§ (1) bekezdés a) pont.

²⁰ Uo.,7.§ (2) bekezdés a) pont.

²¹ Uo.,7.§ (2) bekezdés h) pont.

²² Uo.,7.§ (2) bekezdés f) pont.

²³ Uo.,7.§ (2) bekezdés c) pont.

Őket Ausztia (659) és Németország (561) állampolgárságának megszerzői követik, míg azok száma, akik Magyarország állampolgárságát vették fel, és a szlovákiai állampolgárságukat elveszítették, a megjelölt időszak alatt 82 fő volt.²⁴ A szlovák állampolgársági törvény 2010-es módosítása óta tehát Szlovákiában a legnagyobb érdeklődés Csehország, Ausztia és Németország állampolgársága felé irányult. Ezen országok jogrendszereinek azonban mindegyike, amikor állampolgárságuk odaadományozásának feltételeit meghatározzák, egyaránt nagy hangsúlyt helyeznek a belföldi tartózkodás követelményének.

Csehország főszabálya szerint öt, az Európai Unió tagállamainak állampolgárai számára pedig három éve fennálló csehországi lakóhely esetén, vagy 10 éves belföldi tartózkodást követően teszi lehetővé állampolgársága honosítás útján történő megszerzését.²⁵ Ehhez hasonlóan Németország nyolc,²⁶ Ausztia pedig tíz éves belföldi tartózkodás felétételét tűzi állampolgársága megszerzéséhez.²⁷ Ezen általános szabályokat természetesen kiegészítik további, speciális honosítási tényállások is, amelyek valamilyen a jog által is elismert és méltányolt okokból kifolyólag, az előbb említettek-nél rövidebb belföldi tartózkodás esetén is lehetővé teszik az adott állam állampolgárságának megszerzését. Mindazonáltal a belföldi tartózkodás, ha az ugyan rövidebb ideig is tart, de ilyenkor is a honosítás feltételét képezi. Mindössze elvétve találni néhány, rendkívül szűk körben érvényesülő, a belföldi tartózkodástól eltekintő honosítási tényállást. Így például Németország kivételesen lehetővé teszi, hogy a kiskorú gyermekét nevelő egykori németországi állampolgár, külföldi tartózkodása ellenére is kezdeményezhesse maga és gyermeke honosítását.²⁸

A belföldi tartózkodás követelményének általánosságából kifo-

²⁴ *Loss of citizenship of the SR by new citizenship and sex [om2004rs]*. Letöltés helye: data-cube.statistics.sk; letöltés ideje: 2020.03.10.

²⁵ 2013. évi 186. törvény a Cseh Köztársaság állampolgárságról 14.§ (1) bekezdés.

²⁶ 1913. évi törvény Németország állampolgárságról 10.§ (1) bekezdés.

²⁷ 1985. évi 311. törvény Ausztia állampolgárságáról 10.§ (1) bekezdés 1.) pont.

²⁸ 1913. évi törvény Németország állampolgárságáról 13.§.

lyólag azonban a szlovákságot különösen nem érinti hátrányosana belügyminisztériumi rendeletben megfogalmazott regisztrált külföldi tartózkodásra vonatkozó követelmény. A külföldön folytatott tartózkodást egy másik állampolgárság megszerzése – az esetek túlnyomó többségében – mint láthattuk eleve feltételezi.

Ellenben a szlovákiai magyar kisebbség helyzete merőben eltérő. Magyarország állampolgárságának szabályozása ugyanis – a belföldi tartózkodás kérdését tekintve – egy rendkívül megengedő modellt alkalmaz. A magyar állampolgársági törvény 2010-es módosítása értelmében kedvezményesen, magyarországi lakóhely nélkül honosíthatja magát az, akinek felmenője Magyarország állampolgára volt, vagy valószínűsíti magyarországi származását, és magyar nyelvtudását igazolja.²⁹ Ennek köszönhetően pedig, a szlovákiai magyar kisebbség tagjai szlovákiai lakóhelyük dacára is egy külföldi állam, Magyarország állampolgárságának birtokosai lehetnek. Mindennek fényében azonban igen különös jelleget nyer a vizsgált belügyminisztériumi rendelet, amely szerint épp a külföldi állampolgárság megszerzésekor folytatott szlovákiai tartózkodásra tekintettel nem áll Szlovákia érdekében az azt kérelmező személy honosítása. Egy ilyen szabályozásnak nyilvánvalóan azok az elszennvedői, akik szlovákiai lakóhelyük elhagyása nélkül váltak, illetve válhatnak valamilyen külföldi állam állampolgárává. Tekintettel a Szlovákiában népszerű célországok szabályozására, ezen hátrányt elszennvedő személyi kör alatt gyakorlatilag kizárólag szlovákiai magyar kisebbséget érthetjük. Ők ugyanis azok, akik a magyar állampolgársági törvény fent említett kedvezményes honosítási alakzatával élve, akár Szlovákia elhagyása nélkül is egy külföldi állam állampolgárai lehetnek. Érdeemes ezért megvizsgáljunk, vajon a belügyminisztériumi rendeletbe foglalt, a belföldi tartózkodásra vonatkozó rendelkezés mennyiben is érinti kedvezőtlenül a szlovákiai magyar kisebbséget, illetve beszélhetünk-e ennek nyomán a hátrányos megkülönböztetés tilalmának megsértéséről.

²⁹ 1993. évi LV. törvény a magyar állampolgárságról 4.§ (3) bekezdés.

A hátrányos megkülönböztetés kérdése

A Szlovákia által is ratifikált Európai Állampolgársági Egyezmény 5. cikke kifejezetten megtiltja részes államainak, hogy azok állampolgárságra vonatkozó szabályai többek között a nemzeti hovatartozáson alapuló diszkriminációt valósítsanak meg.³⁰ Az egyezményhez fűzött magyarázó jelentés ezen diszkrimináció-tilalom kisebbségvédelmi aspektusát is külön kiemeli.³¹ Ezzel pedig egyértelművé teszi, hogy az egyezménybe foglalt diszkrimináció-tilalom egyik célja az adott állam területén élő nemzeti kisebbségekkel szemben alkalmazott hátrányos megkülönböztetés kizárása.³² A magyarázó jelentés továbbá kifejezetten utal az Emberi Jogok Európai Egyezményének (továbbiakban: EJEE) diszkriminációt tilalmazó 14. cikkére,³³ e körben pedig az Európai Állampolgársági Egyezmény alkalmazásakor figyelembe kell venni az EJEE ezen cikkéhez kapcsolódó bírói gyakorlatot is.³⁴ Az előző fejezetben leírtak alapján beláthatjuk, a szlovákiai magyar kisebbséget egészen hátrányosan érintik belügyminisztériumi rendeletbe foglaltak. Ahhoz azonban, hogy állást foglalhassunk azt illetően, vajon ezen belügyminisztériumi rendelet a szlovákiai magyar kisebbség tagjait valóban hátrányosan megkülönbözteti-e, előbb a hátrányos megkülönböztetésnek az Európa Tanács keretében kialakult fogalmát kell megvizsgálnunk.

Megkülönböztetjük a közvetlen és a közvetett hátrányos megkülönböztetést.³⁵ Közvetlen hátrányos megkülönböztetés akkor áll fenn, ha valakit valamilyen védett tulajdonsága miatt kedvezőtlenebbül ítélnék meg, hátrányosabb elbánásban részesítenék, mint

³⁰ 166 (1997)-es Állampolgárságról Szóló Európai Egyezmény 5. cikk (1) bekezdés.

³¹ Magyarázó jelentés az állampolgárságról szóló európai konvencióhoz (15) bekezdés.

³² Pogonyi Szabolcs: *Extra-territorial ethnic politics, discourses and identities in Hungary*. Cham: Springer International Publishing: Imprint: Palgrave Macmillan. 2017, 52.

³³ Magyarázó jelentés az állampolgárságról szóló európai konvencióhoz (39) bekezdés.

³⁴ Kovács Péter: *A kettős állampolgárság kérdése az Európa Tanács nemzetközi szerződéseinek koordinátái között*. Letöltés helye: www.europainstitut.hu letöltés ideje: 2020. 05. 12.

³⁵ *Kézikönyv az európai megkülönböztetésmentességi jogról*. Luxemburg: Az Európai Unió Kiadóhivatala. 2011, Letöltés helye: fra.europa.eu letöltés ideje: 2020.02.27. 23.

más hasonló helyzetben lévő személyeket.³⁶ A belügyminisztériumi rendelet ugyanakkor nem magyarok és mások között tesz különbséget, hanem azok között, akik az új állampolgárságuk felvételekor rendelkeztek külföldi lakó- vagy tartózkodási hellyel, illetve azok között, akik nem. A belügyminisztériumi rendeletbe foglalt megkülönböztetés tehát alapvetően nem a nemzeti hovatartozáson, vagy egyéb védett tulajdonságon, hanem a lakó- illetve tartózkodási helyen alapul. Így viszont a belügyminisztériumi rendeletet illetően nem beszélhetünk nemzeti hovatartozáson alapuló közvetlen hátrányos megkülönböztetésről.

A közvetlen hátrányos megkülönböztetéssel szemben azonban a közvetett hátrányos megkülönböztetés épp egy látszólag semleges rendelkezés révén következhet be, amennyiben valamilyen meghatározott csoporthoz tartozó személyek aránytalanul nagy többségben vannak azok között, akiket az adott rendelkezés kedvezőtlenül érint.³⁷ A megkülönböztetés ilyen esetben nem magában a bánásmódban jelentkezik, hanem sokkal inkább az adott – egyébként azonos – bánásmód hatásaiban, amelyeket az eltérő helyzetben lévő személyek eltérően élnek meg.³⁸ Jelen esetben a látszólag semleges rendelkezésre a lakó- illetve tartózkodási helyen alapuló megkülönböztetésben ismerhetünk rá. A belügyminisztériumi rendelet ezen előírása legalábbis elvileg nem egy nemzeti kisebbség ellen irányul, az azonban hatásait tekintve mégis hátrányosan érinti a szlovákiai magyarokat.

Miképp arra fentebb már utaltam, a szlovák társadalomban a legnagyobb népszerűségnek örvendő állampolgárságok honosítás útján történő megszerzésének mind feltétele az adott országban meghatározott ideig folytatott tartózkodás igazolása. Ennek megfelelően a belügyminisztériumi rendelet regisztrált külföldi tartózkodásra vonatkozó rendelkezésének sem lenne különösen nagy

³⁶ Szemesi Sándor: *A diszkrimináció tilalma az Emberi Jogok Európai Bírósága gyakorlatában*. Budapest: CompLex Kiadó Jogi és Üzleti Tartalomszolgáltató Kft. 2009. 30.

³⁷ Uo., 32.

³⁸ *Kézikönyv az európai megkülönböztetésmentességi jogról*. Luxemburg: Az Európai Unió Kiadóhivatala. 2011, Letöltés helye: fra.europa.eu letöltés ideje: 2019.02.27. 32.

jelentősége. A magyar állampolgársági törvény azonban – annak érdekében, hogy a külföldi magyar közösségek széles körében elérhetővé tegye Magyarország állampolgársát³⁹ – mindössze a magyar nyelv ismeretét és a magyar származás igazolását tűzi a tárgyalt kedvezményes honosítás feltételéül.⁴⁰ Azaz Magyarország állampolgárságát a külföldi magyarok immáron magyarországi jelenlét nélkül is megszerezhetik. Sőt, a többi népszerű célország szabályozására tekintettel, Szlovákiában nagyobb számban tulajdonképpen kizárólag a magyar kisebbség tagjai szerezhetnek szlovákiai tartózkodásuk ellenére is egy külföldi állampolgárságot. Mindennek fényében elmondható, hogy a belügyminisztériumi rendelet, amikor Szlovákia állampolgárságának kedvezményes visszaszerzését egy, a külföldi állampolgárság megszerzésekor fennálló külföldi tartózkodás igazolásához köti, szinte kizárólag a szlovákiai magyar kisebbség tagjai körében fejt ki korlátozó hatását.⁴¹ Azaz a szlovákiai magyar kisebbség egy olyan, nemzeti hovatartozása alapján meghatározható csoportot alkot, amelynek tagjait – a többségi társadalom tagjaihoz képest – aránytalanul nagy mértékben érintik hátrányosan a belügyminisztériumi rendeletbe foglaltak. Ennyiben tehát megalapozottnak tűnik a közvetett hátrányos megkülönböztetés fennállása. Kérdéses azonban, vajon a belügyminisztériumi rendelet megkülönböztetése nélkülözi-e az objektív és ésszerű igazolhatóságot.

Az állampolgársági szabályok mindig feltételeznek egyfajta különbségtételt, állampolgárságuk megszerzését ugyanis az álla-

³⁹ Ganczer Mónika: *Sarkalatos átalakulások: az állampolgársági jog átalakulása*. Budapest: Magyar Tudományos Akadémia. 2014. Letöltés helye: www.jog.tk.mta.hu; letöltés ideje: 2020.02.21. 1.

⁴⁰ 1993. évi LV. törvény a magyar állampolgárságról 4.§ (3) bekezdés.

⁴¹ Természetesen az is lehetséges, hogy a szlovákiai magyarok csupán Magyarországra költözésüket követően szerezzék meg Magyarország állampolgárságát. Ilyen módon ők is megfelelhetnek a belügyminisztériumi rendeletbe foglalt feltételnek, és elvileg kedvezményes úton visszahonosíthatóvá válhatnak. Mindazonáltal az előbb említett személyi körhöz képest nagy többségben lévő, Szlovákiát el nem hagyó magyarok helyzetén ez mit sem változtat. Őket – regisztrált külföldi lakhely híján – a belügyminisztériumi rendelet továbbra is kizárja a kedvezményes visszahonosítás lehetőségéből.

mok eleve különböző kritériumok teljesítéséhez kötik. Az Európai Állampolgársági Egyezmény kommentárja e körben a megkülönböztetés indokolt jogalapjának tekinti például a nyelvtudást, a lezármazást vagy a születés helyét.⁴² Különbséget kell tehát tenni a diszkrimináció és a diszkrimináció mértékét el nem érő preferenciális elbánás között.⁴³ Esetünkben a belügyminisztériumi rendeletbe foglalt megkülönböztetés a külföldi állampolgárság megszerzésekor folytatott tartózkodás helyén alapul. Amennyiben valaki külföldi állampolgárságát regisztrált külföldi tartózkodás nélkül – azaz Szlovákiát el nem hagyva – szerezte, az nem élhet a kedvezményes visszahonosítás lehetőségével. Így azonban épp az állampolgárság megszerzését más esetben megalapozó folyamatos szlovákiai jelenlét az a körülmény, amire hivatkozva a szlovák jogalkotó kizárja a kedvezményes honosítás lehetőségét. Ez pedig – a fent már kifejtettek szerint – akár a valódi kapcsolat elvére, akár a szlovákiai állampolgársági jog más rendelkezéseire tekintettel, egy ésszerűtlennek tűnő, jogilag egészen nehezen indokolható megoldás. Amennyiben ezt az indokolatlanságot összevetjük a belügyminisztériumi rendeletnek tulajdonképpen kizárólag a szlovákiai magyarok körében kifejtett negatív hatásával, arra következtethetünk, hogy a tartózkodás helyén alapuló különbségtétel célja voltaképpen az, hogy a Szlovákiában élő és ennek ellenére Magyarország állampolgárává váló magyarokat lehetőleg kizárják a kedvezményes visszahonosítás lehetőségéből. Ez azonban aligha lehet ésszerű és objektív indoka bármilyen megkülönböztetésnek.

A látszólag semleges belügyminisztériumi rendelet így úgy tűnik kimondatlanul is arra törekszik, hogy Magyarország állampolgárságának Szlovákiából történő felvétele esetére kizárja a kedvezményes visszahonosítás lehetőségét. Ez a korlátozás pedig a Szlovákiában élő magyar kisebbséget értelemszerűen hátrányosan érinti, sőt – a népszerű célszabályozására tekintettel – gyakorlatilag csak a szlovákiai magyar közösségből kerülnek ki a belügyminisztériumi rendelet elszenvetői. Így azonban, véleményem

⁴² Magyarázó jelentés az állampolgárságról szóló európai konvencióhoz (40) bekezdés.

⁴³ Uo., (42) bekezdés.

szerint nemzeti hovatartozáson alapuló közvetett hátrányos megkülönböztetés valósul meg Szlovákiában, azaz Szlovákia megsérti az Európai Állampolgársági Egyezmény diszkriminációt tilalmazó 5. cikkének (1) bekezdését.

Itt szeretném röviden megjegyezni, hogy az Európai Állampolgársági Egyezmény végrehajtását nem ellenőrzi nemzetközi bírói testület. Ebből kifolyólag ezen egyezmény keretén belül nincs lehetőség az egyéni jogsérelem nemzetközi bírói fórum előtt történő orvoslására. Érdekes azonban egy rövidebb említést tenni az Emberi Jogok Európai Bíróságának (továbbiakban: Bíróság) diszkrimináció-tilalommal kapcsolatos gyakorlatáról. Az EJEE ugyanis bár szintén rendelkezik a diszkrimináció tilalmáról,⁴⁴ ezt a tilalmat kizárólag magában az EJEE-be foglalt jogok tekintetében – így az állampolgársághoz való jogot illetően elvileg nem – ismeri el.⁴⁵ Egy állam állampolgárságra vonatkozó szabályai azonban akár az EJEE-ben védelt jogokat is érinthetik. E tekintetben különösen veszélyeztetett jognak tekinthetjük például a családi élethez, a magánélethez vagy a tisztességes és nyilvános tárgyaláshoz való jogot.⁴⁶ Ilyen, az EJEE-ben szabályozott jogok körében elszorított sérelem tehát már kellő alapot szolgáltat a Bíróság számára ahhoz, hogy érdemben értékelje a részes államok állampolgárságának szabályozását, és ha az megalapozott, akár a diszkrimináció tilomának megsértése miatt elmarasztalja azokat. Ezen gyakorlatnak eklektikus példája a *Genovese kontra Málta* ügy,⁴⁷ amelyben a Bíróság a magánélethez való joggal összefüggésben megvalósuló hátrányos megkülönböztetés fennállását Málta állampolgárságának megtaga-

⁴⁴ Az Emberi Jogok Európai Egyezménye 14. cikk.

⁴⁵ A diszkrimináció általános tilalmát kimondó 12. kiegészítő jegyzőkönyvet Szlovákia nem ratifikálta.

⁴⁶ Magyarázó jelentés az állampolgárságról szóló európai konvencióhoz (16) bekezdés.

⁴⁷ Az ügy tényállása: A kérelmező származása révén Málta állampolgárságát igényelte. Ő maga és édesanyja az Egyesült Királyság, míg édesapja Málta állampolgára volt. A máltai szervek azonban az arra való tekintettel, hogy a kérelmező házasságon kívül született, elutasították ezen kérelmét. A házasságon kívül született gyermekek körében ugyanis a máltai jogszabályok kizárólag az anya állampolgárságát tekintették irányadónak.

dása kapcsán állapította meg.⁴⁸ A Bíróság szerint ugyanis állampolgársága diszkriminatív megtagadásával Málta megsértette a kérelmező – a magánélet fogalma alá tartozó, és így az Egyezmény által is védett – társadalmi identitását.⁴⁹

A többes állampolgárság Szlovákiában

A vizsgált belügyminisztériumi rendelet, a kedvezményes visszahonosítás révén a többes állampolgárság szlovákiai érvényesülésére is jelentős hatást gyakorolhat. A magyar állampolgársági törvény 2010-es módosítását a szlovák jogalkotó szigorú válaszlépései követték: ma, aki egy másik állam állampolgárságát saját akaratából szerzi meg, elveszíti Szlovákia állampolgárságát.⁵⁰ Ennek ellenére a többes állampolgárság, bár szűkebb körben, de továbbra is egy létező intézmény maradt Szlovákiában. A törvény egyrészt ismer az előbbi főszabály alóli néhány kivételt, és így Szlovákia nem fosztja meg állampolgárságától azon polgárait, akik bár egy másik állam állampolgárságát is megszerzik, ezt az állampolgárságot születés,⁵¹ vagy házasság révén tudhatják magukénak.⁵² Másrészt az állampolgárságról szóló törvény nem rendelkezik azon külföldi állampolgárokról, akik külföldi állampolgárságuk birtokában kívánnak szlovákiai állampolgárokká válni. Ilyen rendelkezések hiányában pedig, a jogszabályok mintegy hallgatása következtében, Szlovákia tulajdonképpen továbbra is lehetővé teszi, hogy más államok állampolgárai Szlovákia állampolgárságát anélkül szerezzék meg, hogy le kellene mondaniuk addigi állampolgárságukról.⁵³ A szlo-

⁴⁸ *Genovese v. Málta ügy*, Emberi Jogok Európai Bírósága, 2011. október 11-ei ítélete.

⁴⁹ Uo., (33) bekezdés.

⁵⁰ 1993. évi 40. törvény a Szlovák Köztársaság állampolgárságáról 9.§ (1) bekezdés b) pont.

⁵¹ Uo., 9.§ (18) bekezdés.

⁵² Uo., (17) bekezdés.

⁵³ Marczyová, Klaudia: *Štátne občianstvo Slovenskej Republiky - Aktuálne otázky*. Letöltés helye: www.law.muni.cz; letöltés ideje: 2020.02.23. 8.

vák jogalkotó így a többes állampolgárság fennállását csupán azok körében tartja elfogadhatatlannak, akik már eleve Szlovákia állampolgárai, de nincs ellene kifogása, amennyiben külföldiek kívánnák magukat Szlovákiában honosítani. Ebből következik továbbá az is, hogy elvileg nincs akadálya annak, hogy azok, akik egy külföldi állampolgárság megszerzésével elveszítették szlovákiai állampolgárságukat – így egy idegen állam állampolgárává válván – ezen állampolgárság elvesztésének veszélye nélkül, maguk is eredményesen kezdeményezhessék szlovákiai honosításukat. 2015-ig azonban erre csupán hosszadalmas, főszabály szerint 8 éves folyamatos szlovákiai tartózkodást követően kerülhetett sor.

Ezt a helyzetet alapvetően a tárgyalt belügyminisztériumi rendelet változtatta meg. A rendelet révén ugyanis – a már kifejtettek szerint – Szlovákia volt állampolgárai tekintetében is alkalmazhatóvá vált a szlovák állampolgársági törvény 7.§ (2) bekezdés b) pontja szerinti kedvezményes honosítás. Azok ugyanis, akik külföldi tartózkodásuk idején szerezték külföldi állampolgárságukat, már évekig tartó folyamatos szlovákiai tartózkodás hiányában is, pusztán a honosítás kérelmezésének idején fennálló szlovákiai tartózkodási hely birtokában is visszaszerezhetik Szlovákia állampolgárságát. A fentiek értelmében pedig mindezt anélkül, hogy le kéne mondaniuk a korábban már megszerzett külföldi állampolgárságukról. A belügyminisztériumi rendeletnek köszönhetően tehát Szlovákiában elterjedtebbé válhat a kettős állampolgárság intézménye, amely azonban természetesen azon is múlik, vajon a megszerzett külföldi állampolgárság szerinti állam maga elfogadja-e a többes állampolgárságot, vagy ellenkezőleg, állampolgársága megfosztásáról rendelkezik egy másik állampolgárság felvétele esetére. Szlovákia mindenesetre – amikor a tárgyalt belügyminisztériumi rendelet révén lehetővé teszi volt állampolgárai kedvezményes visszahonosítását – jelentősen hozzájárult a kettős állampolgárság szlovákiai érvényesüléséhez. Így az elmondottakra tekintettel megállapítható, hogy az, aki egy külföldi állampolgárság felvételével elveszíti szlovákiai állampolgárságát, ezen elvesztett állampolgárságot immáron rövid úton vissza is szerezheti. Ezáltal pedig könnyedén akár kettős

állampolgárrá is válhat.

Mindez azonban nem vonatkozik a Magyarország állampolgárságának megszerzésében érdekelt Szlovákiában élő magyarokra, akiket mint láttuk, a belügyminisztériumi rendelet sajnos kizárni törekszik a kedvezményes honosítás tárgyalt lehetőségéből. Ez a megkülönböztetés pedig értelemszerűen a kettős állampolgárság érvényesülését is korlátozza körükben. Szlovákia honosításhoz fűződő érdekén alapuló kedvezményes honosítás lehetősége nélkül ugyanis csupán jóval kedvezőtlenebb feltételek mellett, évekig tartó szlovákiai tartózkodást követően válhat valaki ismét szlovákiai állampolgárrá. Ez pedig egy riasztóan hosszú időnek bizonyul, amely Szlovákia állampolgársága elvesztésének szankciójával egyetemben a jövőben is visszatarthatja a szlovákiai magyar kisebbséget Magyarország állampolgárságának felvételétől.

2011. és 2015. között a szlovákiai állampolgárok közül mindössze 3161-en vették fel Magyarország állampolgárságát.⁵⁴ A szlovákiai magyar honosítások ilyen alacsony számának bár több oka van, az egyik legnagyobb visszatartó erővel épp Szlovákia állampolgárságának az elvesztésétől való félelem bír.⁵⁵ Természetesen nehéz megítélni, vajon hányan vennék fel Magyarország állampolgárságát, ha az nem járna a szlovákiai állampolgárságuk elvesztésének veszélyével. Mindazonáltal véleményem szerint a kedvezményes visszahonosítás lehetőségével a szlovákiai magyarok is nagyobb érdeklődést tanúsítanak Magyarország állampolgársága iránt. Magyarország állampolgárságának felvételével ők bár továbbra is megszűnnének szlovákiai állampolgárok lenni, azonban ezen elvesztett állampolgárságukat viszonylag könnyedén visszaszerezhetnék. Így pedig a Szlovákiában élő magyarok körében viszonylag egyszerűen elérhetővé válna a magyar-szlovák kettős állampolgárság. Mindazonáltal attól kell tartásunk, egy ilyen, az egyenlő bánás-

⁵⁴ *Új magyar állampolgárok* Változások az egyszerűsített honosítási eljárás bevezetése után. Letöltés helye: www.ksh.hu; letöltés ideje: 2020.03.10.

⁵⁵ Dobos Ferenc: *Értékrend és életmód változások az erdélyi, felvidéki, kárpátaljai és vajdasági magyarság körében 1997-2011*. Letöltés helye: www.kmkf.hu; letöltés ideje 2020.03.12. 47.

módot biztosító szabályozás ellentétes lenne a szlovák jogalkotó szándékaival, és épp a külföldi állampolgárság felvételét szankcionáló törvényi rendelkezést tenné okafogyottá.

Összegzés

A bemutatott belügyminisztériumi rendelet hatékonyan mérsékli a többes állampolgárság szankcionálásnak az egész szlovák társadalmat érintő nem kívánt hatásait. A volt állampolgári státusz és Szlovákia honosításhoz fűződő érdekének összekapcsolásával az elvesztett szlovákiai állampolgárság viszonylag egyszerűen visszaállíthatóvá vált. Sajnos azonban nem mindenki számára. A külföldi tartózkodásra vonatkozó követelmény révén úgy tűnik, hogy Szlovákia érdeke azok honosítására már nem terjed ki, akik Szlovákiában váltak egy másik állam állampolgárává. A fent bemutatottakra tekintettel ezen személyek nagyobb számban szinte kizárólag szlovákiai magyar kisebbség tagjai közül kerülnek ki. Így a belügyminisztériumi rendelet révén a szlovák jogalkotó voltaképpen megakadályozza, hogy a Szlovákiában élő és Magyarország állampolgárává vált magyarok kedvezményes honosítás útján visszaszerezhessék elvesztett szlovákiai állampolgárságukat. Mindezzel kapcsolatban pedig joggal merül fel a hátrányos megkülönböztetés problémája.

A kedvezményes visszahonosítás, valamint annak korlátozása továbbá a többes állampolgárság érvényesülését is nagy mértékben befolyásolja Szlovákiában. Általában elmondható, hogy a belügyminisztériumi rendelet révén Szlovákiában immáron sokkal egyszerűbben lehet kettős vagy akár többes állampolgárrá válni, azonban mindez – a kedvezményes visszahonosítás bemutatott korlátozására tekintettel – a szlovákiai magyarokra értelemszerűen legfeljebb részben igaz. Ezáltal pedig a szlovák jogalkotó nagyban megnehezíti esetükben a kettős állampolgárrá válás folyamatát, és láthatóan továbbra is arra törekszik, hogy a Szlovákiában élő magyar kisebbség tagjai lehetőleg tartózkodjanak Magyarország állampolgárságának felvételétől.

Irodalomjegyzék

Szakirodalom

Európai Unió Alapjogi Ügynöksége - Emberi Jogok Európai Bírósága (szerk.): Kézikönyv az európai megkülönböztetésmentességi jogról. Luxemburg: Az Európai Unió Kiadóhivatala

Kende Tamás - Nagy Boldizsár - Sonnevend Pál - Valki László (szerk.): *Nemzetközi Jog*. Budapest: Wolters Kluwer Hungary Kft. 2018

Ganczer Mónika: *Állampolgárság és államutódlás*. Budapest-Pécs: Dialóg Campus Kiadó. 2013.

Ganczer Mónika: *Sarkalatos átalakulások: az állampolgársági jog átalakulása*. Budapest: - Magyar Tudományos Akadémia. 2014. Letöltés helye: www.jog.tk.mta.hu; letöltés ideje: 2020.02.21.

Pogonyi Szabolcs: *Extra-territorial ethnic politics, discourses and identities in Hungary*. Cham: Springer International Publishing; Imprint: Palgrave Macmillan. 2017.

Szemesi Sándor: *A diszkrimináció tilalma az Emberi Jogok Európai Bírósága gyakorlatában*. Budapest: CompLex Kiadó Jogi és Üzleti Tartaloszolgáltató Kft. 2009.

Tóth Judit: The 'Genuine Link' Principle in Nationality Law. In: Lános Petra Lea - Varga Réka - Molnár Tamás - Szabó Marcel (szerk.): *Hungarian Yearbook of International Law and European Law* 2014. Utrecht: Eleven International Publishing.

Online források

Dobos Ferenc: *Értékrend és életmód változások az erdélyi, felvidéki, kárpátaljai és vajdasági magyarság körében 1997-2011*. Letöltés helye: www.kmkf.hu; letöltés ideje 2020.03.12.

Kovács Péter: *A kettős állampolgárság kérdése az Európa Tanács nemzetközi szerződéseinek koordinátái között*. Letöltés helye: www.europa-institut.hu; letöltés ideje: 2020. 05. 12.

Nemzetpolitikai Kutatóintézet: *A jogbiztonság elvét sérti az állampol-*

gársági rendelet. Letöltés helye: bgzart.hu; letöltés ideje: 2020.03.11.
Központi Statisztikai Hivatal: *Új magyar állampolgárok Változások az egyszerűsített honosítási eljárás bevezetése után.* Letöltés helye: www.ksh.hu; letöltés ideje: 2020.03.10.

Jogszabályok, Jogesetek Nemzetközi dokumentumok

1913. évi törvény Németország állampolgárságról
1985. évi 311. törvény Ausztria állampolgárságáról
1993. évi LV. törvény a magyar állampolgárságról
1993. évi 40. törvény a Szlovák Köztársaság állampolgárságáról
2007. évi 344. törvény a Szlovák Köztársaság állampolgárságról szóló 1993. évi 40. törvény módosításáról
2010. évi 250. törvény a Szlovák Köztársaság állampolgárságról szóló 1993. évi 40. törvény módosításáról
2013. évi 186. törvény a Cseh Köztársaság állampolgárságról
Az ENSZ közgyűlés A/RES/217A számú határozata Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatáról
Az Emberi Jogok Európai Egyezménye
Az Európa Tanács keretében megalkotott 166 (1997)-es számú Állampolgárságról szóló Európai Egyezmény
Burden v. Egyesült Királyság ügy, Az Emberi Jogok Európai Bírósága, 2008. április 28-án hozott ítélete
EU Open Data: Loss of citizenship of the SR by new citizenship and sex [om2004rs]. Letöltés helye: data-cube.statistics.sk; letöltés ideje: 2020.03.10.
Európa Tanács: Magyarázó jelentés az állampolgárságról szóló európai konvencióhoz. 1997. Letöltés helye: http://epa.oszk.hu, letöltés ideje: 2020.07.27.
Genovese v. Málta ügy, Emberi Jogok Európai Bírósága, 2011. október 11-ei ítélete. 2011. Letöltés helye: fra.europa.eu; letöltés ideje: 2019.02.27.
Marczyová, Klaudia: Štátne občianstvo Slovenskej Republiky - Aktuálne otázky. Letöltés helye: www.law.muni.cz; letöltés ideje: 2020.02.23.

Nottebohm Case (second phase), Judgment of April 6th, 1955: I.C.
J. Reports 1955.

Szlovákia Belügyminisztériumának 1/2015. számú rendelete a Szlovák Köztársaság
állam- polgárságának különleges okokból történő megadásáról